

PRIMORSKI LIST

Poučljiv list za slovensko ljudstvo na Primorskem

Letnik IV.

„Vse za vero dom cesarja!“

Štev. 28.

„Primorski List“

izhaja vsaki 1., 10. in 20. dan v mesecu. Cena za celo leto l. gl. 30 n., za pol leta 65 nov. Posamezne številke se dobivajo v tabakarnah: Nunske ulice in Šolske ulice po 4 nov.

V Gorici, dne 1. oktobra 1896.

Vredništvo in vpravništvo

mu je v Gorici, Nunske ulice št. 10 — Nefrankovana pisma se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo. V glase in naznanila sprejema vpravništvo po pogodbi.

Primimo za rožni venec!

Naš list je političen. Zatorej ni, da bi v njem pridigali.

Vender dandanes je tudi molitev kos politike. Glavni vzrok, da nam v javnem življenju tako slabo gre, je zanemarjanje molitve in oskrnjevanje Gospodovih nedelj in praznikov.

K molitvi nas zopet pozivlje sv. oče papež, in sicer k molitvi vsem najljubši, k molitvi najbolj katoliški. To je moitev sv. rožnega venca.

Zakaj nas sv. oče spodbuja k sv. rožnemu vencu?

Prvič, da se znova v nas oživi sveta vera. V rožnem vencu izgovarjamo in si predočujemo glavne skrivnosti naše vere. Ob premišljevanju verskih resnic se tudi srce ogreva in volja se unema za nebeške reči. Rožni venec nas torej nazaj pelje h krščanskemu življenju, ki je življenje iz vere.

Drugič, rožni venec je vez, katera ima verne kristjane zopet združiti v eno bratovsko družino. Dandanes vse razpada. Razpadajo družine, ker ni v njih več zakonskega miru in zvestobe, ker so otroci nepokorni in prezgodaj hrepenijo po prostosti. Razpadajo države, ker podložniki se vpirajo od Boga postavljenim oblastvom, ker socialni demokrati slepijo ljudstvo z obetanjem zlate prihodnosti, ko ne bo ne postav, ne kraljev, ne duhovnikov.

Da celó katoliški kristjani dveh narodnosti, kateri so se dozdej shajali v eno cerkev častit Boga, ki je oče vseh ljudij in vseh narodov, ne morejo več skupno moliti, ampak eden drugega potiskajo iz hrama Božjega!

Zatorej primimo za rožni venec!

Primate zanj, družinski očetje, ter zvečer, po težavnem dnevnem delu, zbirajte okol sebe ude svoje družine, da se bodo vsi čutili kot udje tudi tiste nebeške družine ktere mati je Marija.

Vzemite v roke rožni venec, duhovni pastirji, ter vse vaše duhovne otroke zbirajte okol oltarja Marijinega, da se v njih znova obudi čut bratstva in ljubezni.

Pa tudi vi, ki stojite na glavi narodom, v katerih roki je vsoda držav — vklonite se vender Sinu Božjemu in njeni Materi. Skrivnosti sv. rožnega venca naj vam bodo zvezda-vodilnica, kako vladati ljudstvo, ki je stvarjeno za nebesa.

A mi, sinovi širne Avstrije imamo še poseben razlog, častiti in na pomoč klicati kraljico sv. rožnega venca. Ona nas je v grozovitih bojih proti Turkom branila ter rešila Dunaj in cesarstvo propada.

Novodobni Turki so se znova zarotili zoper Avstrijo: Delenda est Austria! Avstrija se mora razdejeti! To geslo so izdali. In da se to zgodi, treba nahujskati narode

enega proti drugemu! Razdejavno delo res tudi vrlo napreduje. Kmalu se avstrijski narodi eden drugega ne bomo razumeli, kakor nekedaj pri zidani babilonskega turma.

Zatorej rožni v-nec v roke, da avstrijskim narodom znova v srcu oživi stara vera, vera očetov! Da s to vero zopet v njih oživi tudi smisel in ljubezen do skupne avstrijske domovine! Enaka pravica vsem, ljubezen med vsemi — kakor se spodobi v družini, ktere mati je Kraljica sv. rožnega venca.

Da bi Kraljica rožnega venca strla in razkropila masonske sile in stvarila nam novo, katoliško Avstrijo!

Potovanje ministerskega predsednika, grofa Badenija po Primorskem.

V Gorici.

Slovenski slavolok pred mitnico je tako razdražil živce naših mestnih očetov, da ministra niso sprejeli na meji goriško-solkanski, kakor je bilo določeno, marveč na Katerinijevem trgu. Pozdravil je ministra župan z nekaterimi starešini, mestna godba je godla ter z bakljami razsvitljavala temo, ker drugače se je vršil vsprejem v temi. Po mestu je godla godba. Krepko se je razlegal po ulicah slovenski „živio!“ Žalibog, da se je temu odgovarjalo z nespodobnim laškim vpitjem kakor po ulicah, tako še posebno na trgu pred hotelom južne železnice, kjer se je nastanil Badeni. Slednjič se je minister prikazal na oknu, mahnil z roko, ter dal vgasiti luči na balkonu v znamenje, da hoče imeti mir.

V četrtek od 9 zjutraj do 12 $\frac{1}{2}$ je sprejemal na glavarstvu obiske dostojanstvenikov in odposlanstva. Prvi je bil prevzvišeni knezo-nadškof. Laška odposlanstva so baje precej oistro govorila. Župan Venturi je govoril italijanski, potem pa čital nemški. Priporočal je furlanski tramvaj in razna javna poslopja. Posebno slovesno pa je trdil, da hočejo z vso odločnostjo obvarovati staro-italijanski značaj goriškega mesta. Dobro je baje podkuril minister dr. Pajerju radi poročil o Slovencih.

Izmed slovenskih deputacij je ona slovenskih starišev radi slovenske šole, ki je marsikaj potrebnega pojasnila. Poklonila se je tudi deputacija županstevev goriške okolice, ki je ministra spominjala vsega, kar nas boli v političnem oziru.

Ko je zapustil grof Badeni glavarstvo, pozdravili so ga na Travniku Slovenci z „živio!“ Italijanov je bilo prav malo navzočih.

Tudi v Šempetru je bil slovesen vsprejem. Slavolok in vas odičena sta bila s slovenskimi trobojnicami. Med obedom so peli

domači pevci, katerih petje je ministra za'ogajalo.

Ob 4 urah je odpotoval minister iz Gorice skozi Podgoro do Tržiču. Polgora je odela narodno lice. Pri slavoloku pozdravil ga je g. župan v slovenskem jeziku. Minister se je tako lahko prepričal, kako je Gorica obkoljena s samimi Slovenci.

Tudi po Furlaniji je bil vsprejem ministra slovesen. V Tržiču je vstopil v večerni brzovlak.

V Trstu.

V četrtek ob 8 uri 41 min. je dospel grof Badeni v Trst. V Nabrežini se mu je poklonil v imenu okoličanskih Slovencev drž. poslanec vit. Nabergoj. Na tržaškem kolodvoru so ga pričakovali mil. škof Sterk, načelniki uradov in župan. Ko se je Badeni prikazal, zaorili so pred postajo gromoviti „živio!“, kajti med občinstvom je bila velika večina Slovencev. Ta pojav je osupnil min. predsednika, kajti obstal je nekaj trenutkov, predno je sedel v voz.

V petek po 9. uri je vsprejemal nj. ekscelencija posamezne deputacije. V imenu mesta je prišlo le predsedništvo. Slovenskih deputacij je bilo najmanj vsprejetih. Posebno važna je bila deputacija okoličanov, v ktere imenu je posl. Nabergoj razkrival krivice, ki se gode tržaškim Slovincem. Bila je tudi deputacija prosilcev za slovensko šolo, o kateri se je grof Badeni prav dobro podučil.

Po vsprejemu si je ogledal min. predsednik vse najvažnije naprave tržaškega mesta.

V Istri.

V soboto ob 7. uri zjutraj je odpotoval grof Badeni v Istro. V Dolini so postavili slavolok. Pred slavolokom je bilo ogromno ljudstva z godbo, ki je pozdravilo ministra s „živio!“-klici. Vozovi so drdrali dalje, ter se ustavili pri Orehu, kjer je pričakovalo ljudstvo iz osapske okolice. Dež. poslanec Kompore je pozdravil ministra. Bil je tudi občinski svetovalec iz Milj dr. Vallon s svojimi ljudmi.

Iz Milj je dospel v Koper; odtod pa se je odpeljal dalje proti Poreču. V Poreču je iredentska gospoda pokazala svojo oliko. Napadli so slovensko-hrvatske deputacije. Slišale so se najostudnejše psovke. Tekla pa je tudi kri, kajti pravniku Červarju so razbili glavo, med tem ko so župnika Ptašinskega kmetje komaj obranili.

Iz Poreča je odpotoval preko Rovinja v Pulj, kamor je dospel v soboto zvečer. V Pulju je vsprejemal deputacije, med njimi tudi slovanskih društev in deželne poslance. V Pulji je iredentska tolpa pred očmi gr. Badenija in ces. namestnika Rinaldinija napadla hrvatske poslance. Žvižgali so in kričali: „Fora i ščavi, farabutti malscal-

zoni" itd. Ko je grof Badeni odhajal, so dejanski napadli poslance Mandiča pred kolo-dvorom. Obmetavali so poslance s sadjem. V Višnjaju je bilo več Hrvatov ranjenih.

V Pazinu ga je pozdravil župan dr. Trinajstič in voditelj glavarstva g. Šorli. Razne deputacije in župani so posebno pro-sili za hrvatsko gimnazijo v Pazinu.

G. min. predsednik se je odpeljal iz Pazina proti Divači. Na vsej poti ga je pozdravljali krepki slovenski „živio!“ Tudi v Divači so ga Slovenci burno pozdravljali.

G. ministerski predsednik je zapustil Primorsko. Prepričal se je lahko vsaj deloma o razmerah naših pokrajin, prepričal, da so dejanske razmere pač drugače, kakor so jih slikali naši prijatelji. Zato gojimo nado, da si v strahu, da ne ostane vse pri golih obljubah.

Kmetijsko vprašanje.

Vsaka zadruga mora imeti pisana oziroma tiskana pravila, to je tista pogodba, katero sklenejo udje med seboj in po kateri zadruga deluje.

Vsak ud, kadar pristopi, mora podpisati pismo pristopnico.

3. Kaj mora biti v tej združni pogodbi?

Ta pogodba ali pravila morajo imeti 13 glavnih točk ali paragrafov in sicer:

1. tvrdka in sedež zadruge,
2. predmet podjetja, ali s čim se zadruga peča,

3. čas, za kateri je ustanovljena zadruga, ako ni za nedoločen čas,

4. vsota denarja posameznih deležev združnih udov in način, kako jih bodo vplačevali,

5. načela in določbe, po katerih se sestavlja letna bilanca, (bilanca je zapisnik imetja [aktiva] in dolgov [passiva]) se določuje letni dobiček ali zguba na posamične ude in kako se vrši pregled pravilnosti teh računov,

6. volitev načelnštva zadruge in sestava njegova, oblika legitimacije nasproti gosposkam,

7. določba, kako se sklicujejo udje na zbor in načelnštva k sejam,

8. določbe o glasovanju,

9. določbe o naznanilih in objavah združnih sklepov,

10. ali je zadruga z omejenim ali neomejenim poroštvom,

11. kdaj in kako se zadruga neha in kdo preskrbi likvidacijo ali končni račun,

12. imena prvega načelnštva ali tistih oseb, ki morajo preskrbeti vpis zadruge v kupčijski register pristojnega c. kr. sodišča.

Ko je zadruga vpisana v združni register pri c. kr. pristojnem sodišču, sme začeti svoje delovanje, mora pa se načelnštvo ozirati na združna pravila in na druge veljavne postavbe. Zato je dobro, če ima zadruga v svoji pisarni tako zbirko postav, da pogleda, kadar je treba vedeti, kaj terjajo postavbe. Te-le zbirke postav bi prav prišle v vsaki zadrugi:

1. splošni državljanski zakonik, 2. postava o zadrukah, 3. splošni kupčijski zakonik, 4. postava o pristojbinah in 5. avstrijske davčne postavbe.

Po teh pojasnilih si zamore vsakdo sestaviti tako pogodbo za zadrugo, vendar je najkrajše vzeti pravila vže potrjene zadruge in jih toliko preurediti, kakor je za ta li oni kraj primerno.

Politični pregled.

Notranje dežele.

Deželnozborske volitve. — Na Koroškem so Slovenci pridobili ednega poslanca. Izvoljeni so Einspiller, Muri in Grabmeier, vsi zavedni Slovenci. — Na Spodnještajerskem zmagali so v kmečkih skupinah slovenski kandidatje, v mestnih skupinah porobili so Slovenci znatne manjšine.

Državni zbor se je pričel danes. Na dnevnem redu je zakon o domovinski pravici. Bog daj, da se razbremenijo kmečke občine. — Obravnava se tudi zakon o volilni svobodi.

Mladočehom vedno bolj diši oves iz vladnih jasli, zato hočejo izključiti posl. Vašatja, ker se noče vклонiti v vladni jarem.

Nova volilna preosnova je potrjena. Po novem zakonu bodo tedaj prihodnje spomlad volili vsi samostojni, ki so dopolnili 24. leto. —

Pri Oršovi otvorili so razširjeno strugo Donave. Slavnosti vdeležili so se presvitli cesar, ter kralja Karol Rumunski, in Aleksander serbski.

Protiframasonski shod v Tridentu se je pričel pod vodstvom kneza Löwenstein-a. Nad 600 je vdeležnikov. Framasoni so posebno strupeni radi tega shoda.

Ogerska vlada je zaprla nič manj kakor 55 srbskih šol, češ, da učitelji ne znajo dovolj mažarskega jezika. Liberalna svoboda na Mažarskem!

Vnanje države.

Papežev poslanec Maccario je dospel v abesinsko prestolnico. Menelik ga je vsprejel v slovesni avdijenci ter se posebno spoštljivo izrazil o sv. očetu. — Menelik zahteva od italijanske vlade 2 milijona lir kakor odškodnino za prehranitev jetnikov. — Uboga Italija!

Angleška kraljica obhaja 60-letnico vladanja. Pač lepa doba. Prvi je ji čestital ruski car, ki jo je obiskal.

Angleži so se začeli živalno potegovati za ubogo krščansko rajo v turškem cesarstvu. Ruski listi pa odločno branijo sultana, da se mu pač ne skrivi las.

20 september (dan obletnice oropanja papeža) so slovesno obhajali po Italiji. Pa kedo? Vlada in nje uradniki; ljudstvo pa se za nesrečni 20 september ni zmenilo.

Turška baraka se na vseh straneh maje. V Carigradu po armenskih cerkvah iščejo bomb, in če jih ne najdejo pa jih Turki sami menda podtikajo. Armenci ne mirujejo. Na Kreti ni miru, v Mačedoniji se bijejo, v Mali Aziji razsajajo. Majemo se, majemo!

Dopisi.

Sv. Lucija na Mostu. — Izvanredni občni zbor društva „Sloga“ se je 27. sept. tu ob lepem vremenu in obilni vdeležitvi lepo izvršil. Naš deželni in državni poslanec, velenčeni g. dr. Anton Gregorčič je dospel vže ta večer prej k Sv. Luciji, drugi dan je ob 6 uri maševal v pričlo mnogoštevilnih faranov, je prišel v veliko spodbudo ljudstvu tudi k farni sv. maši ob 9. uri. Brž po 10. uri je začelo zborovanje na gospoda Ig. Kovačiča dvorišču, ki je bilo polno ljudstva iz bližnjih in daljnih gorskih duhovnij. Otvoril je gospod poslanec zborovanje v navzočnosti c. kr. okrajnega glavarja grofa Marenzija, ter je v dolgim, mnogovrstnem in jako bogatem govoru z gladko tekočo besedo kazal razvoj naše srečne in nesrečne, žalostne in vesele politike zadnjih let. Dal nam je upanje, da se bo prihodnja postavodaja vršila v krščansko-socijalnem duhu ter je doseadanjo postavodajo označil kot liberalno in židovsko. Povedal je kako naj tudi ljudstvo samo skrbi za svojo boljšo bodočnost. Poslušajoče ljudstvo je zrló v govorečega poslanca z velikim zaupanjem in pričakovanjem, da tista boljša bodočnost skoro pride po krščanski postavodaji, pri kateri naj gospod poslanec v deželni in državni zboru krepko sodeluje ter naj bo prepričan, da ga bo pri tem svetem delu vsa duhovščina kakor en mož podpirala ter mu kakor nekaka črna vojska na strani stala.

Kot drugi govornik je nastopil gospod Ernest Klavžar. Živo je priporočal kmetijsko društvo v Gorici, naj se obilno v društvo vpišemo, da bomo imeli besedo v njem. Govoril je dalje lepo in dobro o mlekarstvu in sadjarstvu.

Kot tretji govornik se je oglasil gospod Roški kurat Nikolaj Kocijančič, našteval je različne vzroke, zakaj kmetstvo ljudstvo gmotno propada. Priporočal je na adnje „Gospodarski List“ in „Kmetovalca“.

Posamezne osebe so še posebne reči priporočale gospodu poslancu, naj se za nje poteguje v deželni ali državni zboru. — S trikratnim „živio“ na cesarja je gospod poslanec zaključil zborovanje. Ljudstvo se je razšlo zadovoljno, da je videlo in slišalo lepe in koristne govore, ter je izreklo po gostilničarju Ant. Mikužu gospodu poslancu svojo zaupnico. — La se je o prihodu in odhodu, kakor tudi vmes streljalo, da so zastave narodne in cesarske veselo vihrate, razume se samo ob sebi.

Iz Tolmina. V nedeljo po treh popoldne nam je strel naznanjal, da dohajajo v naš trg — naši poslanci. Po trgu plapolale so tribojnice Ljudstva vseh stanov zbralo se je obilno število — najlepši odgovor na neumna sumničenja. — Burni „živio“ pozdravil je poslance pred hišo, v kateri je bil prostor odločen za zborovanje. Obširna sobana bila je kmalu prenapolnjena. Otvoril je zborovanje gosp. drž. in dež. poslanec in predstavil je vladnega zastopnika — po svojem delovanju celemu okraju znanega grofa Marenzija.

Poročal je dr. Gregorčič o svojem in tovarišev delovanju. Omenjal posebno posebno potrebnih prometnih zvez, katerih od vlade zanemarjena deželica nima. Skrajno potrebna je železnica, kjer dandanes so navadne ceste le bolj krajevnega pomena; omenjal je cesto ob levem bregu Soče, ob Bači in druge. — Razložil, kako bi se morale občine razbremeniti posebno šolskih naklad; to naj bi se doseglo stem, da deloma vsaj šolske potrebe sprejme dežela, ker se je zaman vže predlagalo v dež. zboru, in s tem da se tudi neposredni davek vžitnih obremen v ta namen z dokladami.

O političnem položaju razložil nam je gosp. poslanec razvoj na političnem polju od Taffeja do sedaj. Izrazil je upanje, da se kakor kažejo znamenja obrne na boljše v naši Avstriji; pokazal je na katoliško gibanje, na kršč. socijalizem, na razpadajočo barako židovskega liberalizma. Začel je prevrat, kateri sčisti naše zakone liberalnega duha, s katerim je vse „napojeno“, s katerim je otrovljeno časopisje in sploh vse naše javne razmere. K temu bodo pripomogli po svojih močeh in s to nado pojdejo na delo.

Dugi govornik gosp. dež. odb. dr. Tuma razložil je poljudno in opirajoč se na statistične podatke krivico katera se godi posebno kmetiskim občinam vsled domovinskega zakona. Opozoril je na novi zakon, kateri pride sedaj v drž. zboru na vrsto. — Govoril je dalje o goriški bolnišnici in norošnici; priporočil je občinam, naj doma stvar premislijo in starešinstva naj sklenejo, ali hoče več krajev imeti skupno bolnišnico, ali eno za celo deželo; o svojem vkrepu naj sporoče predsedniku društva „Sloga“ ali poslancem.

Občinstvo je odobrovalo govore.

Tretji govornik, kateri je bil določen na programu, ni govoril, ker ga ni bilo. Oglasil se je gosp. župnik Kocijančič k besedi, ali nedostajalo je časa za daljši govor: „O vzrokih propadanja kmetijskega stanu.“

Več predlogov stavljal je gosp. Vrtovec, posebno naj poslanci delajo na to, da se Soča regulira — in vstanovi v Tolminu gospodarska šola.

Gosp. Kocijančič misli, da je potrebna obrtniška šola, ker nimamo — mojstrov.

Zbor je izrazil zaupanje svojim poslancem. Gosp. dr. Gregorčič je na to zaključil zborovanje.

Od nekod. Kakor je vže pisal vrli „Pr. L.“, obnesel se je krščansko-socijalni shod v Cerknem nad vse sijajno! Le škoda, da Cerknem ni bliže, da bi se bili tudi mi dolinci udeležili shoda! — Opozarjamo le še na nekaj drage bralce „Pr. L.“ Glejte, tudi „Krek“, kateremu so usta mašili v Šempetru, prav tisti, z ravno tistimi načeli je govoril burno hvaljen v — Cerknem. S svojimi temeljitimi socijalnim znanjem ter z izvanrednim govorniškim darom je kar očaral svoje poslušalce ter zavzel za kršč. socijalno misel vse brez razločka.

In „Soča“? — No, po stari navadi! Najprej je hotela vprizoriti škandal, kakor v — Šempetru. Pred shodom pisala je tako, da je vsakdo lahko spoznal, kaj želi, česa pričakuje „Soča“ od svojih somišljenikov gledé na napovedani shod v Cerknem! Zalogljala je tisto znano „vižo“, s katero je menila prodreti do srca zavednim Cerkljanom, češ, shod bo proti dr. Gregorčiču . . . torej: razženite ga! Morala pa je vendarle popraviti svojo preprozorno pisarijo, ko so jo k temu odločno pozvali odlični možje prireditelji. —

In vendar tudi še potlej, je „Soča“ v proslulem nje „genru“ namreč v dostavku uredništva, kateri je potisnila pod priobčeni popravek, trdila svojo in vzdrževala javno! mnenje, da shod bo vendarle proti dr. Gr., češ, eden tistih „preklicanih“ prirediteljev (ne bodi treba) — shoda je v privatnih pis-mih goriško politiko imenoval „švindal“.

Pa, o jej! Nič ni izdalo, da je „Soča“ tako resno klicala na „pomagaj!“ . . .

Prvačina in Dornberg namreč nista na Cerkljanskem, a gori pa je vse bilo gluho za „Sočine“ svarilne klice. Še celo iz Idrije, kjer ima „Soča“ mogočne prijatelje v številnih udih socijalno-demokratskega rudarskega društva, se ni dalo nič priklicati . . . „Soče“ prijatelji v Idriji so bili namreč sami še pred nedavnim razgnali shod kršč. socijalistov ter niso dali „Kreku“ besede; Cerkljani pa so „hoteli“ sami se prepričati o Krekovih „herostratskih“ načelih ter ga zaslišati. Misliti si smemo, da si idrijski „mokrači“ ravno zaradi te okolnosti niso upali priti zgago delat v Cerkno. Pač, prišli so povabljeni tudi iz Idrije, ali ne tisti, s katerimi ljubkuje „Soča“, marj prijatelji „Pr. L.“ so prišli: udje kat delavskega društva v Idriji, ktero društvo je „Soča“ do danes do cela prezirala in našo trditev, da tisto kat. društvo izvrstno vspeva nedavno označila kot našo „izmišljotino“? Uboga „Soča“! Kaj jej je bilo storiti drugega, nego to, do česar se je „Soča“ resnično ojačila.

Zatajila se je in obrnila plašč po vetru, kakor je jel pihati v zadnjem času tudi na Cerkljanskem.

„Krek“, kateri ji je bil pred shodom v Šempetru „kolovodja Slovencev“, „kranjski kričac“, „kranjski herostrat“ (izdajica), in le — kranjski kaplan sic!, ji je po shodu v Cerknem nakrat to, kar je v resnici, profesor bogoslovja, doktor sv. pisma, govornik po božji volji itd. itd. Oh, uboga, koliko si si pač prizadejala, da si sprejela dopis o shodu. Ti pa, „Pr. List“, veseli se, saj zmagoslavje načel, ktere je izpovedal dr. Krek v Cerknem, je zmagoslavje Tvojih načel!! — . . . Le tako naprej! —

Iz gor, — preko hribov prodirajte kršč. socijalna načela, pa pridite skoraj, skoraj k nam v nižave . . . in — ante portam!

Z Bovškega. Dne 8. avg. t. l. podarili so sv. oče papež apostolski blagoslov vsem vdeležencem četrtega občnega kat. shoda v Solnem gradu, ki se je imel začeti konec avgusta t. l. Letos imamo sploh nevgodno vreme in v Solnem gradu po navadi še posebno. A prvi dan shoda bil je izvenredno krasen, ko smo se sešli v olepšanem Solnem gradu iz vseh krajev in iz vseh stanov. Vsi združeni v veliki dvorani pod mogočnim papeževim kipom izvolili smo predsednikom kneza Clary-Aldringen, kateri je pri nastopu med drugim takó govoril: „Vsi pravi deležniki tega shoda smo gotovo prepričani katoliški, zvesti sinovi sv. cerkve, pobratimi, med katerimi ne sme biti nikakega strankarstva v verskih zadevah, v katoliških načelih, zakaj v vseh takih vprašanjih, zadevajajočih našo sv. vero in cerkev, smo ena družina, ena velika zedinjena katoliška stranka — in kakor taki se bomo znali zediniti tudi v drugih vprašanjih, v katerih smo lahko različnega prepričanja“

Vže prvi dan pozdravili so shod inenitni govorniki. Kardinal solnograški je rekel med drugim: „Treba je resnico vselej izreči in v dejanju pokazati ne gledé na razne zadržke. Kakor kaplja ne prevrta še kamna, če enkrat nanj pade, ampak še le

po tisoč in tisočkratih, takó mora enkrat resnica zmagati.“ Namestnik grof Thun nagovoril je shod kot zastopnik cesarjev med drugim takó: „Da se dandanes (posebno na shodih) verski čut poživlja in krepi, to tolaži in veseli vse prave domoljube.“ — Govoril je tudi deželni glavar solnograški in mestni župan. Prav mnogo telegrafčnih in pismenih pozdravov se je prebralo, potem pa smo šli v drugo dvorano, kjer smo se imeli med godbo, petjem in različnimi govori prav po domače. Drugi dan ob 8. uri zjutraj bila je slovesna pontifikalna sv. maša (celebrant je bil sam kardinal v pričó štirih škofov), med katero je bila (po evangeliju) slovesna pridiga in skupno izročenje katoliškega shoda v varstvo Jezusovega Srca. Vsak vernik je vdobil tiskano molitev v ta namen. Prav ginljivo in presunljivo je bilo slišati iz vseh ust isto molitev z govornikom na prižnici vred. Dalje.

Iz baške doline. Te dni imeli smo na Grahovem občinske volitve. Knežani niso baje zadovoljni z izidom. Prav, zakaj niso šli sami si starašin izbirat. Župan na Grahovem ostane g. Franjo Golja.

Naše ceste so zaradi vednih nalivov vse razorane in kažejo debela rebra. Nedavno najela sta dva gospoda na Grahovem voz do Tomina, pa sta na sredi poti izstopila in voznika odslovila. Gotovo sta imela prerahlo drobovje za tako naporno vožnjo. Tu bode skrajna sila cesto zdatno in stanovitno zboljšati in ne samo malo z lopato prebrskati. Cestni odbor kje si? — Pa saj dobimo kmalo novo cesto po Bači in železni konj bode pihal po Zarakovcu. Kaj ne gosp. „Woheinerbahnfeind“ tam v „malem Parizu“? No, ko prisope prvi stroj iz romantične bohinske v divno našo baško dolino, takrat Vas povabimo, da se — veselite z nami. Toraj srečno, pa ne za večno! K.

Šmarje, 30. sept. Dne 22. novembra je došel namreč k nam novi gosp. župnik, častiti g. Franc Kranjec. Prej bil je župnik v Breginju. Srčno smo se vsi vzradošili, ko smo 20. novembra v cerkvi zvedeli, da dobimo novega župnika, zakaj Šmarenska župnija je bila v resnici potrebna stalnega župnika, ker bila je brez njega od smrti gosp. Kodriča, ako izvzamemo čas, ko je bil pri nas č. gosp. Čigon. Zato pa je ljudstvo navdušeno sprejelo novodošlega gosp. župnika in se obilno zbralo pri slavoloku pred šolo, se starešinstvom na čelu. Šolarji in šolarice so bili vsi zbrani pod svojo šolsko zastavo. Neka šolarica ga je pri slavoloku nagovorila in mu podala krasen šopek svežih cvetic. Po kratkej zahvali gosp. župnika najprej starešinstvu, potem šolarjem, odšli smo vsi v cerkev, kjer je bil slovesen blagoslov. Zvečer pripravila se je novodošlemu župniku v čast večerja, med katero so se oglasili pod oknom čvrsti Šmarenski pevci in mu zapeli nekoliko lepih pesnij v pozdrav.

Tudi mi ga pozdravljamo in mu kličemo iz dna srca: Dobro došli! Bog Vas ohrani mnogo, mnogo let pri nas zdrave in srečne v vsakem oziru!

Kaj novega po Slovenskem.

Na Kranjskem. — V Potoku nad Kamnikom so ukradli par konj. — V Polhovem gradu je voz pomastil M. Natrinka, da je takoj umrl. — 77-letni starček pa je tresel hruške, obvisel na veji, a se rešiti ni mogel, ter so dobili mrtvega. — Hudo je obolel sloveči naravoslovec, župnik Simon Robič. — V Planini je srdit ješen hudo poškodoval Matevža Malca, ko mu je snažil jasli. — V vodo je skočil 37-letni Pengov iz Duplice. — V Zapogah so obhajali zlato mašo. — V Utiku je pogorel Zormanov skedenj. — Neki voznik je v Ljubljani povozil učitelja g. L. Zupina. — Trgovcu Travnu na Glincah so tatovi odnesli do 500 gld. denarja in več zlatanine. — Pri Medvodah je vlak povozil 71-letnega, gluhega Jarca. — V Ljubljani padel je zidar Micheluzzi z odra ter se nevarno pobil. — Pri Podnartu je vlak povozil nekega čuvaja. — Vlada otvori v Ljubljani kmetijsko-kemično po-

skuševališče. — V Preserji je imela Barba Jerman svojo 21-letno slaboumno hčer od letošnje spomladi zaprto. —

Na Štajerskem. — V Trbovljah so priredili okrajno razstavo živine in sadja. — Južnoštajerska hranilnica je imela do 1. julija 1,434,462 gld. prometa. — Na slovenski gimnaziji je lani vstopilo 90 učenec, letos le 45. Kje je vzrok? — V Žalcu imeli so konjsko dirko. — V Vojniku je pomastil težak voz starko, da je pri priči mrtva obležala. — Ptujčani so pogostili domači polk št. 87, je v Trstu. — Kajzarja Marka Kurjo, ki je bil obsojen na smrt, je cesar pomilostil na 20 let v ječo.

Na Koroškem. — V Volšbergu je zborovalo krško cecilijansko društvo. — Na Dolih pri Jurkeljnu je gorelo. Zažgala je zlobna roka. — V katoliško cerkev je prestopil žid Rob. Gross — Blizo Spodn. Dravberga se je razbil čoln, eden delavec je utonil. — G. Tašlu v St. Pavlu so pogorela gospodarska poslopja. — V Volšbergu so ustanovili katoliško delavsko društvo. Dobro! — Na Mostiču v jami je pesek zasul delavca Rodlerja, da se je zadušil. — V Velikovcu izdeluje kipar Progar novi veliki oltar. —

NOVICE

Sveti Oče Papež so odobrili dne 8. julija t. l. namen nekega posebnega odbora v Bolonji na Laškem, da bi se po celem kat. svetu slovesno zaključilo tekoče 20. stoletje in da bi se izprosil božji blagoslov za naslednje.

Imenovanje in vmeščenje. Nj. Veličanstvo presv. cesar je imenoval stolnega kanonika msgr. Benso za kanonika-školaštika, msgr. Zernitza, dekana v Korminu, pa za kanonika tukajšnje stolne cerkve. Danes se je vršilo vmeščenje. Čestitamo!

Imenovanje. Finančnim svetnikom pri tržaškem c. kr. fin. ravnateljstvu so imenovali gg. Ivan Golja, Jakob Kunacevic in dr. Stefan Koczinski.

Č. g. Francišek Košar v pok., do-brotnik „Alojzijevišča“, praznoval je v nedeljo 27. sept. 50-letnico svojega mašništva. Prvo sveto mašo je daroval v Marijinem Celju nad Kanalom, ko je tam vže bil za vikarja č. g. Ant. Ukmar. Pri maši je pel tudi monsign. Mercina, kapiteljski dekan. Na mnoga leta!

Preč. g. Fr. Krajnc, župnik v Breginju, preselil se je 22. pr. m. na svoje novo mesto v Šmarje. Služboval je pet let v Breginju. Upraviteljem izpraznjene župnije imenovan je preč. g. Sim. Gregorčič, vikarij v Sedlu.

Prih. nedelja je roženkranska in ob enem god sv. Franciška Asiškega, krstnega patrona prezv. cesarja Franca Jožefa I. Bog ga živi in podeli mu vse, česar prosimo pogostoma v cerkvenih molitvah (zlasti „inter diversa“ N ro 6)!

Židovski „Corriere“ je prvi razbobnal v svet neke dogodke, ki se tičejo č. gg. Budina, kaplana pri sv. Ignaciju in Nanuta, mestnega kateheta. Da je reč glede prvega gospoda zavita in pretirana, videlo se je na prvi pogled. Vendar se je „Corriere-ova“ vest ponavljala tudi v javni seji mestnega starešinstva. Najeti pouličnjaki so pri tej priliki v mestni dvorani spolnili svojo dolžnost. Obžalujemo, da raste židovski kliki greben od dne do dne. Ker se zadeva dotika dech duhovnikov, ne spada v javne liste niti, in najmanj, pred mestno starešinstvo, ampak pred škofovsko sodišče. Mislijo li res mestni očetje, da bode premeščenje slovenskih duhovnikov določevali v starešinstvenih sejah, po nasvetu židovskih listov, mej odobravanjem galerijskih pouličnjakov?! Tako daleč vender nismo prišli! Upamo, da v kratkem se reč pojasni, in veselilo nas bo, ako bomo mogli z dokazano resnico na dan. — Žal nam je le, ker doslej se ni nihče oglašil v našem vredništvu, da bi nam stvar pojasnil in da moramo vse doznavati le od strani, pa iz liberalnih listov. Nismo li pripravljene zagovarjati resnico in pravico na vse strani, v gajajali ne

vgajaj? V zadnji „Soči“ je vso zadevo nekdo natančneje pojasnil.

Okrožnim tajnikom sezanskega glavarstva je imenovan namestniški kancelist g. Ludvik Katko.

„Corriere di Gorizia“, židovski list, katerega podpirajo s peresom in denarjem tudi katoličani, celo d.... prav peklensko divja proti Slovincem, zavija, laže, obrekuje, da presega vže vse meje, pozivlja Lahe, naj ne dajo Slovincem zaslužka itd... No, ako bi Slovenci merili Lahom z enako mero, s kakoršno merijo Lahi Slovincem in bi se Slovenci zavezali, da ne dajo odslej nobenemu Lahu dobička in zaslužka, bi morali romati celo krivonosni voditelji goriških Lahov s torbico v rokah s trebulhom za kruhom v obljubljeni deželni. Tako delajo judje z nami in mi jim bomo dajali zaslužka? Slovenci ne hodite več k judom kupovat, tudi k drugim ne, ako ne spoštujete ne Vas, ne Vašega jezika, ampak le Vaš — denar! Sestradaimo jih, da se streznejajo proti nam in z nami ravnaajo vsaj človeško, ako vže ne — krščanko!

Slovenski stariši v Gorici so se zopet pritožili na deželni šolski svet radi podturnske šole. Šolo tirjajo sredi mesta, ali pa ako to ni takoj mogoče, podporo „Slogi“. Moramo biti nadležni, sicer Slovenci ne dobimo od nikoder ničesar.

V slovensko mestno šolo pod Turnom se je vpisalo letos 5 reci: pet otrok, a še ti nimajo poduka, ker so šolo zaprli radi boleznim — davice. Ali ni ta jasan dokaz, da bivša vojašnica ni zdrava?

Mučenice v tovarni. Dobro znani bogatin, veliki nasprotnik slovenskega imena, narodni liberalcec A. Lenassi, ima v Gorici pri stolni cerkvi tovarno-predilnico, v koji delajo ubožna dekleta, 12 do 20 let stara po 12½ do 13 ur na dan. Po letu delajo namreč od 5 do 7, od 7½ do 12, od 1 do 7½; po zimi pa od 6 do 8, od 8½ do 12, od 1 do 8. Ne vemo, komu bi te ubožice priporočili.

Narodno-polično društvo „Sloga“ je imelo danes 1. okt. svoj letošnji redni občeni zbor v prostorih goriške čitalnice.

Društvo „Sloga“ je sklicalo shod pri sy. Luciji dne 27. m. m. ob 10. uri predpoldne v šolski hiši, popoldne ob 3. pa v Tolminu pri „Podšolarju“. Govorili so dr. Gregorčič, dr. Tuma in Kocijančič.

V Gorici vvedejo električno razsvitljavo morda še le v 20. stoletju. Leta 1901 steče pogodba, ki jo ima mesto s tovarno za plin. Dve tvrdki se vže ponujata za vpejljavo električne razsvitljave.

Vedno dežuje, a vode ni, sicer kako bi prosili hišni posestniki v Gorici mestni zastop naj preskrbi zadostno množino vode Gorici? 28. m. m. je komisija pregledovala Mrzlek. Komisija za komisijo, načrt za načrtom, a vode le ni.

Volitev v petej kuriji na Goriškem. Poknežena grofija goriška in gradiščanska si voli enega poslanca in sicer v Gorici voli: Gorica, Kanal, Ajdovščina; v Gradišču: Gradišče, Kormin, Trzič; v Tolminu: Tolmin, Kobarid; v Cerknem: Cerkno; v Bovcu: Bovec; v Sežani: Sežana, Komen.

Porotniki za prihodnje zasedanje od 19. oktobra in dalje so bili izzrebani 24. m. m.

Čevljar — tat. 26. m. m. popoldne je zmaknil nek čevljar v prodajalnici Škaletari-jevej usnja v vrednosti 3 kron med tem ko ni bilo nobenega v štacuni. Dejali so ga pod ključ.

20. september je obletnica silovitega zgodovinskega dogodka, kar so vzeli Italijani papežu Rim. V Italiji se praznuje vsako leto ta obletnica slovesno. V Avstriji se ne sme. A v Avstriji je marsikaj tacih, ki bili rajše danes, ko jutre podaniki laškega kralja. Ker tedaj ti niso mogli dostojno dati oduška svojemu italijanskemu in protipapežkem mišljenju v Avstriji dne 20. sept., podali so se praznovat obletnico v razna mesta Italije. Tudi iz Gorice so bili nekateri taki svojemu cesarju zvesti „ptički“. Pa v Gorici kako so praznovali 20. sept.? V noči med 19. in 20. sept. nastlali so Go-

rico z belo-rudeče-zelenimi listki in po zidovih nalepili brez števila malih lepakov z napisom: „W. Roma intangibile 1870 — XX. Settembre — 1896“. Prijatelji in zagovorniki „iredente“ ali smo še v Avstriji? Kaj počenja vlada? Meži? In kakó-o o!

Ubogo ljstvo! Letos je pač hudo leto. Radi obilega deževja dobimo slabe pridelke, če ne vže pokvarjenih. Mnogo sena je v nekterih občinah na travnikih zgnjilo in tudi največji dobrotnik kmetov — krompir začel je kazati gnjilobo. Zraven tega prikazujejo se tudi bolezni. V Grgarju razsajala je dolgo časa huda griza, mnogo jih je radi nje umrlo. Sedaj se prikazuje v Grgarju pa davica, v St. Mavru škrlatina in v Čepovanu (kakor slišimo praviti) tudi griza. Bog nam pomagaj!

Ruska trobojnica se je nedavno videla v Gorici. Tako so poročali nekateri italijanski listi. Izpostavil jo je bajje neki slovenski trgovec! Kedor kaj takega poroča občinstvu, bi moral vendar vedeti, da ona, ki se imenuje „ruska“, je v pravem pomenu slovenska trobojnica, katero razobešati je dovoljeno v Avstriji, koje zvesti podaniki so Slovenci. Ker ta vest dela Slovincem toliko krivico, naj bi jo blagovolili dotični listi popraviti. Prosimo!

Dne 20. sept. t. l. kronal je naš prevzvišeni knez in nadškof v pričo kneza in škofa ljubljanskega, mil. škofa novega in starega tržaškega in poreškega čudežno Mater Božjo v tržaški stolnici. Vdeležil se je velike slavnosti c. k. namestnik in drugi viši dostojanstveniki s premnogim občinstvom; a judovski mestni očetje so se lepo odtegnili. Jim pač ni dišalo. Da bi Mati Božja izprosila boljše razmere v našem glavnem mestu primorskem!

Iz Šempetra. (Zakasnjeno). Kakor znano, je grof Badeni kosi! v Šempetru pri prevzv. deželnem glavarju. Od Slovencev vabili so samo dr. A. Gregorčiča, menda kot deželnega glavarja namestnika. No, hvala Bogu, da je bil vsaj eden. — Mej obovom peja je „zvzeca“ tako lepo, da je sam Badeni pozval k sebi pevovodjo gosp. Lavrenčiča ter mu preprijazno čestital k takemu vspehu. Tudi župan Venuti se je jako laskavo izrazil o šempeterskem slov. pevskem zboru.

Lepo so peli na dan birme in posvečevanja cerkve biljenski pevci, tako se je sploh govorilo. Peli so jednoglasno, pa tem umerjeno, brez krika, pazeč na znamenja, da so resnično vzbujali pobožne občutke v slušateljih. Res, pobožno so peli, slava jim!

Značilno. Ob pohodu grofa Badenija agitovale se je neki s prav odličnih strani, naj bi se keli mogoče povsodi kazalo — le cesarsko lice! — Per bacco! saj nismo vsi c. kr. uradniki! Izražala se je želja, naj se razobešajo le cesarske ali k večjemu deželne zastave; poje naj se le cesarsko himno itd. Narodne trobojnice naj bi izginile, in papeške zastave Bog varuj, da bi se z njimi *demonstrovale*!! — Kako neki? Kaj ne vedo dotična odlična gospoda, da je naše pristno slovensko geslo: „Vse za vero, dom, cesarja!“ — Kam so pač vže prišli?!

Vrata pri Čepovanu. Vže šesto leto imamo mi Vratarci svojo lastno šolo, katero je doslej vodil tu obče priljubljeni g. učitelj Anton Krmac. Vsi smo ga radi imeli. Zato velika žalost, ko se je letos ločil od nas. Bog mu daj srečo v dalnjih Vipolžah! On je znal lepo podučevati, lepo je delal z našimi otroci, pa bil je tudi v verski zadevi vsim v lep izgled. Če ravno od vsih cerkva oddaljev, ni zamudil nobene nedelje, da bi ne bil izpolnil svoje verske dolžnosti. Bog daj mnogo takih učiteljev!

V Kanalu so priredili veterani minolo nedeljo javno tombolo ob 3. popoldne, po tomboli ples, poplesu v mraku bakljado in potem zopet ples. Menda ne srbijo več Kanalceve pete, ker so v enem mesecu imeli prilžnosti dovolj dvakrat se naplesati. Ples in ples . . . in revščina čedalje večja.

V Tominu so napravili, kakor se poroča, nov napis na poslopju okrajnega glavarstva. Na prvem mestu je slovenski napis. Tako je prav! Živio!

Nesreča. V nedeljo 20. pr. m. imeli smo zopet hud naliv v gorenji soški dolini. Ob treh popoldne je vže Boka tako narasla, da je tekla čez provizorični most, katerega so napravili za silo, ker je starega zadnjič voda razdejala. Neki popotni mladenič hotel je po vsej sili priti čez Boko. Branili so mu ljudje, ki poznajo strašno moč Boke, pa vse ni nič pomagalo. Komaj je storil par korakov po preplavljenem mostu, vže mu je voda noge spodnesla in padel je v gromeče valove, od koder se ni več prikazal.

Bil je, kakor smo pozneje zvedeli, 25letni ščetar Karol Stuzin iz Leobna na gorenje Štirskem. (Stari oče je bil doma iz Čirknega). Truplo so našli 21. popoldne ob 5 uri v grmovju zataknjeno „za gradom“ pri Kobaridu in je prenesli v kobarijsko mrtvašnico. Pokopan bil je 22. zvečer na kobarijskem pokopališču. — Koliko nesreč je vže povzročila Boka. Kolikokrat je vže most raztrgala in odnesla. Sam Badeni moral se je peljati čez prod po provizoričnem mostu. — In vendar oblasti ničesar ne store, ampak vedno le stari most popravljajo, in tako tisočake v Boko mečejo! Čas bi bil, da bi bilo enkrat temu konec, in da bi se napravil nov, močan, visok — pa železen most. —

Prvi sneg — pobelil je velikane naših gora v torek 22. pr. m. zjutraj — pa je zopet kmalu zginil.

Nagla smrt. — Vsem turistom dobro znani krčmar Josip Kragelj, po domače Gregorin, iz Drežence je v nedeljo 20. t. m. v Trbižu na nagloma umrl. Sedel je pri večerji — pa kar zadremal je — in ni ga bilo več. Vse, ki so bili v gostilni pričujoči je groza odšla. —

Predrznost ni nikdar dobra. — Neki nadporočnik, sodelujoč kot fotograf pri trianguliranju v soški dolini, bil je jako predrzen. Nobena pečina ni bila tako strma, da bi nanjo ne bil prilezel. Pa vendar mu je spodletelo. Med Trnovem in Serpenico, blizo kraja kjer kredo kopljejo, zlezal je na nek rob — spodletelo mu je, in obležal je nezavesten, komaj še živ. Prepeljali so ga v Bovec, kjer ga je zdravnik preiskal in se izrazil, da je malo upanja, da še ozdravi.

Iz Podmelca. Pri nas še vedno gospodari davica, med 44 do sedaj umrlimi jih je ravno polovico davica pobrala. Vrgla se je tudi na odraščeno mladino; ravnokar hudo pesti 28-letnega mladeniča. — Letina bode pri nas bolj kot srednje dobra, posebno sadja češp in jabelk je precej. Jabelka hranimo, ker se nadejamo da pozneje cena poskoči. — Kakor kaže, dobimo novega nadučitelja in učiteljico. Ali bodo nove moči nadomestile vrline dosedanjih, pokaže prihodnost. Odhajajočima kličemo hvaležni „z Bogom“. —

Božja kazen Mornar Anton Makijanč iz sv. Nedelje na Hvaru, vrnivši se iz Amerike, pripoveduje in izjavlja, da je pripravljen potrditi s prisego, da je videl v mestu Galvis v pokrajini Santa Fè nesrečnega, ki je bil izpalil puško v razpelo. Bogokletnik se je v istem trenutku udrl živ v zemljo, kjer se nahaja še vedno. Vže je minolo od tedaj 6 mesecev, a nesrečnež niti ne je, niti ne pije. Skušali so izvleči ga, toda pokazalo se je, da je to nemogoče. Živo pokopani ničesar ne govori, le tu pa tam vsklika: „Gorim!“ „Izgarjam!“ „Ed.“

Najden zaklad Iz Temešvara se poroča: V rudniškem mestu Ruškica so zidarji v hiši upravitelja Rudigerja našli zakopano železno škrinjico, napolnjeno z napoleodori in zlahtnimi kameni v vrednosti 50.000 gld. Ker je najdišče erarsko, bode sodišče odločilo čegav je zaklad: erarjev, upraviteljev ali delavcev, ki so ga našli.

Dne 27. septembra t. l. preteklo je ravno 200 let od rojstva velikega cerkvenega učenika sv. Alfonza Lignorskega. Njegov god praznujemo 2. avgusta, letos pa

izvenredno 5. t. m. Koliko dobrega je storil in pisal! Da bi ga svet le bolj spoznal!

Na Ogerskem bodo praznovali letos dnè 11. t. m. v prvič nov Marijin praznik in sicer Matere Božje, varuhinje Ogerskega. Za ta dan je odobrila Rimska stolica posebno sv. mašo s svojimi molitvami. O da bi se tem gorečnije priporočevali Ogri svoji nebeški zaščitnici!

Protestantovsko društvo „Gustav Adolfverein“ imelo je pred 10 dnevi letni občni zbor v mestu Dessau na Nemškem, kjer je jasno izreklo po svojem predsedniku prof. Dr. Fricke iz Lipskega, da je laški kralj protestant, česar se pa ne sme javno govoriti. Kaj je na tem resnice, nočemo preiskovati.

Krivoverski nadškof Gregorius Abdallah v Diarbekinu v Mali Aziji se je povrnil k rimsko katoliški cerkvi. Temu dogodku pripisujejo velike posledice. Bog daj!

Na budapeštanski razstavi se je te dni očitno smešilo znamenje našega odrešenja, to je sv. razpelo. Kam jadrajo od judov in prastožidarjev zapeljani Ogri?!

Češčenje hudičev. Veliko se prepirajo zdaj listi, ali se res Lucifer in njegovi hudiči častijo v framasonskih ložah. Nekateri trdijo, da se hudič osebno prikazuje bratom masonom; drugi se temu smejejo, češ, to so prazne vraže. Morda bomo drug pot več spregovorili o tem zanimivem prepiru.

Crispijev sin — tat. V Rimu se je te dni pričela obravnava proti advokatu dr. Ludoviku Crispiju, sinu bivšega italijanskega ministrskega predsednika. Mladi Crispij je obdolžen, da je vdovi grofinji di Celere, s katero je imel znanje, odnesel dragocenosti v vrednosti 80.000 lir. Zatoženec pa ni prišel k obravnavi, temveč šel se sprehajati — v Ameriko.

Grozna stava. V Trstu sta stavila dva prismojenca, 19 letni Brumati in 23 letni Silič, da se oba jeden dan umorita. Silič se je v gozdiču pri Trstu obesil, Brumati pa je izpil 25 gramov karbolne kisline. K sreči nekdo pride mimo, Siliča odreže, Brumatija izroči v bolnišnico. Tako grozne stave gotovo še ne! Ob jednem pa tudi prismojene, kajti kateri dobi, če sta oba mrtva? Ali pa sta oba vže preje skupaj stavo zapila!

RAZNOTEROSTI.

Dohodki in stroški „Alojzijevišča“ od 1. avgusta 1895 do 31. julija 1896. Zadnji objavljeni račun, sklenjen in pregledan dne 31. maja pokazal je 487 gld. 14 kr. premanjkajla. Od 1. junija do 31. julija je došlo 1289 gld. 10 kr., a potrosilo se je 1196 gld. 78 kr., torej prebitka 92 gld. 32 kr., vsled česar je ostalo dne 31. julija pomanjkajla 487-14 — 92-32 = 394-82. Ta premanjkaj se je pokrtil iz hranilne knjižice šteev. 22923 (v koji je bilo dne 31. julija 1895 793 gld.) s svoto 466 gld. 54 kr. Iz tega je razviden blagajnični preostanek dne 31. julija 1896: 466-54 — 394-82 = 71-72.

Dohodki prošlega leta so ti-le:

1. Čč. duhovščina	1944-15 (vlani 2721-47)
2. Deželni zbor	650—
3. Občine in posojilnice	254-49
4. Zasebniki	194-50
5. Mesečnina otrok	1551-35 (vlani 1193)
6. Drugi dohodki	135-89
Svota novih dohodkov	4730-38
Blagajnični preostanek 31. julija 1895	354-15
Svota	5084-53
Stroški so bili:	
1. Za hišo	2795-61
2. Za hrano (v denarju)	2337-17
3. Razni stroški	346-57
Svota	5479-35
Bilanca	— 5479-35
	+ 5084-53
	— 394-82
Iz hranilnice	+ 466-54
Preostanek 31. julija 1896	71-72

V hranilni knjižici je torej ostalo 31. julija 1896 793 — 466-54 = 326-46.

Imetje zavoda dne 31. julija 1896:

A. 1. Hiša via Ponte Isonzo št. 7.
2. Ena obligacija Tržaškega posojila za 100 gld.
3. Ena akeija Hilarijanske tiskarne za 50 gld.
4. Ena srečka za 10 frankov.
5. V hranilnici 326 gld. 46 kr.
6. V blagajnici 71 gld. 72 kr.

B. Dolga je na hiši 2600 gld.

Tem številkam je še dodati par opomb. Na videz je letošnja bilanca mnogo neugodna od lanske. Hvala Bogu, da je to le na videz. Mej stroški (5479-35) je namreč 1000 gld., katere smo povrnili hranilnici in stem znižali dolg z 3600 na 2600 gld. Nadalje je v stroških okoli 600 gld., ki so bili *vlani* potrošeni a ne poplačeni, dočim smo letos vtegnili poravnati vse stroške do 31. julija 1896.

Agusta meseca kaže dnevnik 481-72 — 179-97 = 301-75.

Računi so se izročili v pregled gg. društvenima pregledovalcema.

V Gorici, dne 21. septembra 1896.

Dr. Josip Pavlica,

t. č. blagajnik.

Opomba. Dne 10. junija je preč. g. predsednik razposlal p. n. gg. članom vabilo, naj nabirajo za zavod. Onemu vabilu je dodana *opomba blagajnikova*, v koji je vsakemu izkazano, koliko je vže podaril „Alojzijevišču“ do 10. junija t. l. Kdor meni, da mu je bilo šteto *premal* ali *preveč*, naj nam naznani, da se mu stvar pojasni.

Za „Alojzijevišče“ so darovali: Sl. županstvo v Kobaridu 10 gld., čč. gg. duhovniki zbrani pri Sv. Luciji na mostu dne 10. septembra zložili 38 gld., č. g. Jan. Rojec, kurat v Biljah 10 gld., Čitalnica v Cirknem 5 gld., čč. svatje pri novi maši č. g. Jož. Ferfolja v Mirnem 11 gld., dr. Jos. Pavlica 10 gld.

Darovi so pač naj prej zavodu v pomoč, pa so tudi odboju v spodbudo in tolažbo, zdaj ob začetku, kateri je težak, kakor vselej in povsod. O da bi Bog blagoslovil naše darove in trude!

Občine za „Alojzijevišče“. Požrtvalnost slovenskega ljudstva na Goriškem je res neumorna. Razna društva so mu naložila velike narodne davke, kateri vsako leto še rasejo, ljudstvo venderle vstraja. Ker nam goriški prenapeteži ne privoščijo slovenskih šol, vzdržuje si ljudstvo samo šole in otroške vrtnice, koje je ustanovila „Sloga“. Vže sam ta davek je tolik, da so se pred petimi leti nekateri gospodje bali, da bi „Alojzijevišče“ utegnulo škoditi „Sloginim“ zavodom. A čč. duhovščina in slovensko občinstvo sta darove podvojila, da dobro vspevajo vsi zavodi. Zlasti pa so občine slovenske pokazale iskreno rodoljubje, ko so odločile „Sloginim“ zavodom podpore in ravno tako zdaj, ko pošiljajo podpore „Alojzijevišču“. Že danes moremo pohvaliti naslednje občine: Kojsko, Št. Ferjan, Kožbana, Ajba, Rifenberg, Kobljaglava, Sv. Križ, Vrtovin, Šmarje, Zgonik, Cirkno, Kobarid, Sv. Lucija. Čast jim. Naše naj bi še posnemovalcev!

Zanimivo! Nekemu županstvu na Tominskem došel je pred ne davnim časom zanimiv dopis od ljubljanskega mestnega magistrata potom velešt. c. k. okr. glavarstva v Tominu. Glasi se od besede do besede tako: „Wird der löbl. k. k. Bezirkshauptmannschaft in Tolmein mit den diensthöflichen Ersuchen zugemittelt den Fragebogen in den Rubricen VII ausfüllen und ehestens anher rücksenden zu wollen. Magistrat der Landeshauptstadt Laibach am . . .“

Glejte, ali ni pri nekterih ljudeh narodnost le švindal. Ljubljanski mestni župan je slavnoznani Ivan Hribar, ki ima vso narodnost slovensko v zakupu. A ravno pod njegovim županstvom se nemško uraduje in občuje se slovenskimi občinami. Nikar naj kdo ne misli, da je le slučajno bil nemški dopis! Da večinoma tako uradujejo je dokaz tiskana nemška blanketa. Dotično županstvo prosilo je svojo c. k. glavarstvo, naj

posreduje, da se bodo pošiljale le slovenske tiskovnice slovenskim županstvom, da ne bode treba iskati tolmačev. — Pri tej priliki moramo očitno pohvaliti veleslavno c. k. okr. glavarstvo v Tominu. Slovenski župan ljubljanski piše nemško, visokorodni g. prof. Marenzi (ki po rojstvu ni Slovenec) poslal je omenjeni dopis dotični občini v čistem slovenskem jeziku. . . . Da, da, res je, kdor ima narodnost v zakupu, mu ni treba slovensko uradovati, a gorje tebi — slovenski duhovnik — ako pozdraviš grofa Badeni-ja v nemškem jeziku. Pa molčimo rajše, nekdo bi nam lahko zaklical: „Aber Bauer, das ist was Anderes“. — Le to še pripomnimo, da imamo v rokah: datum in številko dotičnega dopisa, kakor tudi občino, kateri je došel. Če kdo rabi . . .

Železna vrata se imenuje kame-nita ožina pri Oršovi, skozi katero dere Donova iz avstrijskih na rumunska tla. Ta nevarna ožina je jako ovirala plovo večjih ladij po Donovi, ki je naravna zveza Avstrije s Srbijo, Rumunijo in Bolgarijo do Črnega morja. Vže Rimljani so poskušali, da bi odstranili ovire; še danes pričajo nasipi in spominski napisi o tedanjih rimskih poskusih, da bi razširili in poglobili skalovito strugo. Leta 1834 se je Avstrija na pri-govarjanje ogerskega državnika Sečenija lotila dela, toda Turčija je odločno ugovarjala. Tudi poznejši načrti se niso izvršili. Po rusko-turški vojski pa je leta 1878 Avstrija dobila po berlinski pogodbi pooblastilo, da izvrši uravnavo Donove pri Železnih vratih. Izvršitev je prevzela Ogerska ter delo izročila mednarodni komisiji. Pri-prave so trajale celih deset let. Leta 1888 je bilo dovoljenih devet milijonov goldinarjev in 15. decembra 1890 se je pričelo delo. Izstrelili so skal, pečin in grebenov za 700.000 kubičnih metrov ter ob nasipih vzdali in zasuli 1.150.000 kubičnih metrov skal in kamenja; zgradili v skalah 15 kilometrov dolg, 60 do 72 metrov širok in 2 do 3 metre globok kanal ter 9,5 metrov dolg nasip. Delo je večinoma dovršeno in včeraj se je vršila slovesna otvoritev, katere so se udeležili presvetli cesar, avstrijski in ogerski ministri ter razni drugi dostojanstveniki. Uravnava Železnih vrat je velikega pomena v gospodarskem in političnem oziru.

Amerikanska. Mister Bröwn je imel opraviti v neki hiši v Filadelfiji. Svoj dežnik je pustil v predsobju z lističem: „Ta dežnik ima lastnost „akrobata“, kateri zamore deliti udarce za 250 konjskih moči. Jaz se vrnem v treh minutah“. — Ko je zvršil svoj posel in se je vrnil naš mister, dežnika ni bilo nikjer. Našel pa je listek z napisom: „Ta listek je pustil brzohodec, ki v jedni uri igraje se preteče 20 milj. — Jaz se ne vrnem več.“

Državeo-zborska volitev na Kranjskem na mesto ranjkega kan. Kluna se je vršila predvčerajšnjim. Izvoljen je s 168 glasovi dr. Ivan Sušteršič. Dr. Gregorčič je dobil 102 glasova. S tem je končana ljuta volitvena borba. Akoprav je ta borba trajala malo časa, pojasnila nam je vender marsikaj. Pridobljene izkušnje naj bi nas izbrihtale in — zedinile. *Mi smo prepričani, da tukaj nas niso delila načela.* Čudno se nam je zdelo, da se proti dr. Sušteršiču povdarja krščansko - socijalno stališče. Ne stoji dr. Sušteršič na podlagi katoliškega shoda? Ali sploh more še slovenskemu katoliškemu poslancu le na misel priti, da bi ne izpoznaval krščansko-socijalnih načel?

Upamo, da reč se kmalu poravna in da se vsi združimo v boj proti umirajočemu slov. liberalizmu, pa njegovemu dediču — socijalni demokraciji!

Naučno ministerstvo je v jednem slučaju odločilo, da vsled disciplinarne preiskave iz službe odpuščen učitelj tako dolgo dobiva alimentacijo, da odpustni odlok dobi pravno veljavo.

Voda namesto slivovke. Več bel-grajskih trgovcev je dobilo iz notranjih srbskih krajev vodo namesto slivovke. Na srbski železnici je več tatov, ki dobro zna-

jo navrtati sode in iz njih iztočiti slivovec in napolniti jih z vodo. Dosedaj tatov še niso dobili.

Franc Roje, krojač v Gorjah pri Cerknem, je pripravljen za vsako krojaško delo, toraj se priporoča krojaškemu mojstru za delo.

Slavnosti o priliki slovesnega kronanja

čudežne podobe Žalostn. M. B. v Trstu.*)

„Kaj tacega nismo še videli, kaj tako lepega in ginljivega nismo pričakovali, tako slišiš ponavljati kamor prideš. — Zares utis, ki ga je napravila na vsacega procesija s kipom Žalostne M. B. dne 27. t. m. je bil tako velikanski, da se nam nikdar več ne izbriše iz spomina. — Ta procesija je postavila res krono vsem slovesnostim, ki so se vršile v naši stolnici od 16. do 27. t. m. — Ta procesija je dogodek — katerega smemo zapisati s zlatimi črkami v zgodovino mesta tržaškega in cele Primorske... Pa naj nekoliko natančneje opišem vse slovesnosti od konca do kraja...

Prisravnice.

Prisravnice za olepšanje naše starodavne stolnice so pričele že v prvih dneh t. m. Nalašč za to poklicani dekoraterji, iz Polonje na Laškem — so v treh tednih vso notranjščino cerkve popolnoma preoblekli v najlepše in tudi dragocene preproge. Srednja ladnja posebno je bila tako okrašena, da nisi mogel nikjer zapaziti golega zidu. Čaroben utis je napravil na vsacega, ki je stopil skozi velika vrata v tempelj, prezbitrij in kor za velikim altarjem.

Mil. g. škof msgr. Sterk je sam večkrat prišel pogledat kako napreduje delo, in je tudi pohvalil pridne dekoraterje. 16. t. m. zjutraj je hotel sam biti priča, kako bodo vzeli kip žal. M. B. iz njenega altarja — in kako ga bodo pritrdili na nosila.

Začetek slavnosti.

Sredo 16. t. m. ob 5^{1/2} so pričele toliko pričakovane slovesnosti. Pred vsem je č. o. Pavissich — iz Jezusove družbe — stopil na prižnico in v navdušenem nagovoru povabil Marijo, naj se vzdigne iz altarja kjer je bila toliko stoletij — in naj se poda na novi začasni sedež na velikem altarju, kjer je bodo kronali... Kmalu potem je šestero duhovnikov dvignilo kip žal. M. B. in ga prenesli v procesiji — na veliki altar. Procesijo so vodili sam mil. g. škof — ter podelili blagoslov Najsvetejšim. Vse prvi večer je bilo v cerkvi toliko ljudstva, da ne pomnijo kadaj vže toliko.

Tridnevica.

Sledila je slovesna tridnevica, kot pripravljane na kronanje. V četrtek — petek — in soboto 17. 18. 19 t. m. so zvonovi stolne cerkve trikrat na dan po 1/2 ure in sicer ob 8 zjutraj — opoldne in o mraku — napovedovali bližajočo se slavnost kronanja.

Ob 6 uri je bila vsako jutro sv. maša s petjem ob 10 uri pa slovesna sv. maša. Popoldne ob 5 sv. rožni venec žal. M. B. — govor in sv. plagoslov... V soboto večer pa so vsi zvonovi celega mesta zvonili 1/2 ure. Dalje prih.

*) Op. vr. Došlo prepozno.

Odgovorni vrednik in izdajatelj J. Marušič.

Tiska Hilarijanska tiskarna.

Prihodnja številka „Primorskega Lista“ izide dne 10. oktobra.

Franc Jusina

čevljar v via Municipio št. 3 priporoča gospodom in gospem v svoji lastni delavnici iz najboljšega blaga izdelane čevlje, po najnižjih cenah.

EDVARD PAVLIN

V GORICI

v Nunskih ulicah št. 10 nasproti gostilne
«BELEGA ZAJCA»

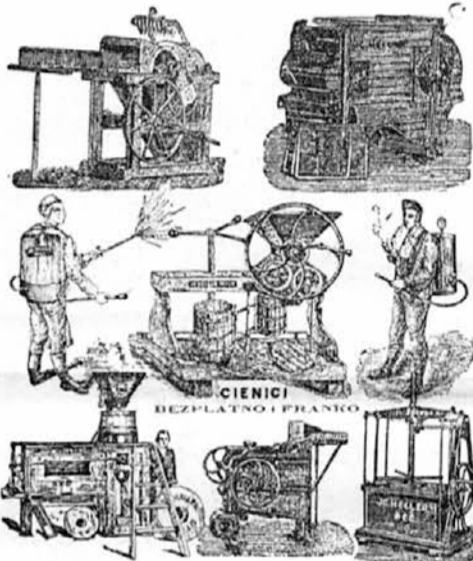
usoja si priporočati preč. duhovščini in sl. občinstvu svojo veliko zalogo nagrobnih vencev vsake vrste, rož za cerkve, palm, cvetkov za nove maše in poroke, voščenih sveč, mrtvaških oblek, čevlje, nogovice, rakev (truge) vsake velikosti, zlatih črk i. t. d.

Vse po nizkih cenah!

Vse stroje za kmetijstvo!

8—20

SVE STROJEVE ZA GOSPODARSTVO

IG. HELLER, BEC

II. PRATERSTRASSE 49.

Sadne mline s kamenitimi in železnimi valjarjama,

sadne stiskalnice vsih sestav,

sadne sušilnice in stroje za sadje lupiti,

MLATILNICE,

gepelje, stiskalnice za seno in slamo,

STROJE ZA OBDELOVANJE ZEMLJE,

trijerje, žitočistilnice, brane, mline,

trtne škropilnice in vinske stiskalnice

prodaja po jako znižani ceni proti jamstvu in na poskus

IG. HELLER na Dunaji

II/2, Praterstrasse št. 49.

Obširni ceniki se dobe zastonj.

Prekupei se iščejo.

→ Posebno se sviri pred ponarejenim blagom! ←

Ustanovil l. 1767 Ivan Samassa v Ljubljani.

Ces. inkralj. dvorni zvonar

ALBERT SAMASSA

v Ljubljani

12—13

Zvonovi imajo harmon. in melodične glasove.

Izborna je tudi priprava za zvonjenje, da zvonove do 45 centov more zvoniti en sam mož. Čista kovina srebrne bliščobe. Močan in čist glas.

Garancija pet let.

Cerkvene priprave iz masivnega bronca; svečniki, lustri, svetilke, altarni križi, kanonske tablice, lonci za cvetlice itd., dalje gasilnice, pumpe, ograje pri studencih, ventili itd.

Občine in gasilna društva v dobijo naročila tudi na obroke.

Ceniki brezplačno! Štiri častni diplomi.

21 svetinj.